

Asia: VN/5137/2022-OM-229

Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi; työryhmän mietintö

1 luku. Yleiset säännökset

1 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

2 luku. Varautumisvelvollisuus

Yleisen varautumisvelvollisuuden organisatorista soveltamisalaa (6 §:n 1 mom.) koskevat huomiot:

-

Yleisen varautumisvelvollisuuden aineellista sisältöä (6-8 §) koskevat huomiot:

-

Muut 2 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

3. luku Poikkeusoloista ja lisätoimivaltuuksien käyttöönotosta päättäminen

Poikkeusolojen edellytyksiä (11 §, vrt. nyk. poikkeusolojen määritelmä) koskevat huomiot:

-

Poikkeusolojen alkamista ja päättymistä koskevaa päätöksentekoa (12 ja 21 §) koskevat huomiot:

-

Lisätoimivaltuuksien käyttöönottonenettelyä (13-20 §) koskevat huomiot:

-

Valtioneuvoston erityisiä seurantavelvollisuuksia (22 ja 23 §) koskevat huomiot:

-

4 luku. Poikkeusolojen hallinnan ohjaus ja hallinnon erityisjärjestelyt

4 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

5 luku. Lisätoimivaltuuksien käyttöperiaatteet ja soveltamista koskevat yleiset säännökset

5 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

6 luku. Hallinnon järjestäminen ja valtion taloudenhoito

6 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

7 luku. Työvoiman saatavuuden turvaaminen

7 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Työsuhteen ehtoja koskevissa säädöksissä pidämme välttämättömänä, että valmiuslaissa 41§ ja 43§ määritellyjä poikkeuksia normaaliajan lainsäädännöstä voidaan soveltaa myös energiahuollon turvaamiseksi tehtävissä työtehtävissä. Energiainfrastruktuuriin kohdistuvat hyökkäykset tai sabotaasit ovat hyvin todennäköisiä poikkeusoloissa. Siten on perusteltua olettaa, että maassamme olisi kasvava tarve sähkön ja lämmön palauttamiseen ja työhön tarvittavaan henkilöstöön. On yhteiskunnalle kestävä tilanne, mikäli välttämättömiä korjaustoimia ei kyetä suorittamaan myös kriisitilanteessa mahdollisimman nopeasti. Lisäksi valmiuslaki esittää energia-alan yhtiöille huomattavia, viranomastehtäviin rinnastuvia velvoitteita, joiden asianmukaiseksi hoitamiseksi tarvitaan osaavaa henkilökuntaa.

Logistiikkaketju on yksi keskeisimmistä haavoittuvuustekijöistä energiahuollossa, kuten myös laajemminkin yhteiskunnan toimintakyvyn kannalta. Valmiuslain 41 § tulisi huomioida myös mahdollisuudet poiketa autonkuljettajien ajo- ja lepoaikasäännöksistä. Nämä eivät ole palvelussuhteen ehtoja, vaan tulevat liikennelainsäädännöstä. Poikkeuksen tulisi koskea myös yrittäjäkuljettajia. Vastaavasti on varmistettava, että säädöspohja antaa valtuudet jättää vaatimatta kuorma-autonkuljettajilta normaalioloissa vaadittavaa ammattipätevyyttä. Poikkeusoloissa asianmukaisen ajokorttiluokan on sellaisenaan riitettävä pätevyyden osoittamiseksi, jotta kuljetusketjujen riittävä toimintakyky kyetään turvaamaan.

8 luku. Työvelvollisuus

8 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

9 luku. Sotilaallisen puolustusvalmiuden turvaaminen

9 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

10 luku. Liikkumisen ja oleskelun rajoittaminen sekä väestön siirtäminen

10 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

11 luku. Otto-oikeudet ja palvelujen suorittamisvelvollisuus

11 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

12 luku. Väestön välttämättömän toimeentulon turvaaminen ja sosiaaliturvan muutokset

12 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

13 luku. Välttämättömien hyödykkeiden ja palvelujen saatavuuden turvaaminen

13 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

14 luku. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutuksen turvaaminen

14 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

15 luku. Asumisen järjestäminen

15 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

16 luku. Rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusmarkkinoiden turvaaminen

16 luvun (pl. 110 §) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 1 kohtaa (vientikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 2 kohtaa (tuontikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 3 kohtaa (tiettyjen taloudellisten toimien kieltä) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 4 kohtaa (kotiuttamisvelvollisuus) koskevat huomiot:

-

110 §:n 2-5 momenttia koskevat huomiot:

-

17 luku. Energia-, vesi- ja jätehuollon turvaaminen

17 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Valmiuslain uudistus on tervetullut geopolitiittisten jännitteiden lisääntyttä ja maamme turvallisuustilanteen muututtua epävakaaaksi. Valmiuslain tavoite sääntelykokonaisuudesta, joka sisältää asianmukaiset ja riittävät toimivaltuudet ja luo siten edellytykset hallita poikkeusoloja oikea-aikaisin päätöksin, on hyvin kannatettava.

Energia-alan toimijana kiinnitämme lausunnossamme huomiota keskeisiin oman toimialamme kohtiin. Energiahuolto ja sen toimintaedellytysten turvaaminen kaikissa olosuhteissa on ensisijaisen tärkeää yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden mahdollistamiseksi. Energiahuolto on Venäjän hyökkäyssodassa ollut kohde, jonka määrätietoisella tuhoamisella Venäjä on pyrkinyt ratkaisemaan sodan edukseen Ukrainassa.

Haluammekin kiinnittää erityistä huomiota lain tuomien toimivaltuuksien ja veloitteiden saattamisesta käytäntöön normaaliolojen aikana. Poikkeusoloissa on tavoite normaalioloissa toimivien menettelyjen tultua mahdottomaksi ottaa käyttöön korvaavia menettelyjä mm. markkinoiden mahdollistamiseksi tai hyödykkeiden säännöstelemiseksi. Mikäli näille poikkeusolojen aikaisille menettelyille ei ole luotu toimivia ratkaisuja eikä niitä ole harjoiteltu toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi, yhteiskunta lamaantuu ja ajautuu sekasortoon. Lain voimaantulon jälkeinen valmistelutyö ja varautuminen ovatkin ensiarvoisen tärkeää, mikä vaatii riittäviä resursseja niin julkiselta kuin yksityiseltä sektorilta.

Energiahuollosta vastaavat yhtiöt tarvitsevat lainsäädännön ja viranomaisten tukea voidakseen huolehtia Suomen energian saannista myös poikkeusoloissa. Tämä koskee myös yritysten taloudellisten toimintaedellytysten säilymistä. Pitkittyneessä kriisissä yritysten omat kassavirrat eivät mahdollista toiminnan jatkuvuutta, mikäli korvauskäytännöt ja rahaliikenne eivät toimi. Onkin välttämätöntä, että valmiuslakiin sisällytetään korvauskäytännöt, mikäli veloitteiden toteuttaminen vie yrityksiltä taloudelliset toimintaedellytykset.

Keskeisenä muutoksena kriittisten hyödykkeiden ja energiahuollon turvaamisessa on nykyisin mukaisen ostolupamenettelyn korvaaminen, mikä on nähdäksemme perusteltua, mutta myös lisää yhtiöiden vastuita ja velvoitteita. Kulutuskiintiöiden osalta keskeinen haaste on sekä kiintiön laskeminen ja asettaminen sekä järjestelmän kyky kohdentaa jakelurajoituksia tai -keskeytyksiä yksittäisiin kulutuskohteisiin, ml. sähkön käyttökiellon valvonta tiettyyn tarkoitukseen. Velvoitteiden noudattaminen poikkeusoloissa vaatii toimivat suunnitelmat, harjoitellut toimintatavat, osaavan henkilöstön sekä saumattoman yhteistyön viranomaisten ja yksityisen sektorin kanssa.

18 luku. Välttämättömien viestintä- ja postipalveluiden turvaaminen

18 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

19 luku. Ruoantuotannon turvaaminen

19 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

20 luku. Välttämättömän rakentamisen turvaaminen

20 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

III osaa koskevat yleiset kysymykset

Toimivaltuusosan rakennetta ja toimivaltuuksien sääntelytapaa koskevat yleiset huomiot:

-

Mahdolliset muut koko toimivaltuusosaa koskevat huomiot:

-

21 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat yleiset säännökset

21 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

22 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat erityiset säännökset

22 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

23 luku. Korvaukset

23 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

24 luku ja rikoslain muuttamista koskeva lakiehdotus. Rangaistussäännökset

Valmiuslain 24 luvun ja rikoslain muuttamista koskevan lakiehdotuksen (2. lakiehdotus) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

25 luku. Muutoksenhaku

25 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

HE-luonnoksen yleisperustelut

Vaikutusten arviointia koskevat huomiot:

-

Säätämisyjärjestysperusteluja koskevat huomiot:

-

Muut HE-luonnoksen perusteluja koskevat huomiot:

-

Työryhmän mietintö

Uudistuksen tarpeellisuutta ja sen keskeisiä ratkaisuja koskevat yleiset kannanotot:

-

Muut työryhmän mietintöä koskevat yleiset huomiot:

-

Oesch Pia
EPV Energia Oy